

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Variorum In Europa Itinerum Deliciae

Chyträus, Nathan

[Herborn], 1599

VD16 C 2803

Hornsleti in Jutia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70708)

HORNSETI IN JUTIA.

DN. GEORGIUS ROSENCRANTZ, &c.
de seipso loquitur.

Curarum satur, & rerum quas mundus adorat,
Hoc vivus mihi delegi struxiq; sacellum,
In quo tranquilla post fata quiete potirer:
Voce sua Christus dum me revocaret, & omni
Crimine mundatum caelesti in sede locaret.

Ergo valete arces, & opima jugera terra:
Aula vale: valeant regum quos nomine honores
Et patria gessi. cui si satis utilis esse
Haud potui; studui certè; mundana valete
Omnia, sed Christus mihi custos unicus adsit;
Hic mihi solus amor, spes, lucrum, honor, omnia solus.
Actu qui terra post me dominaberis isti,
Parce mihi, ne sis defuncto injurius, ipse
Qui vivus ne vel minimo gravis esse cupivi.
Scito sed ad metam hanc ipsam te tendere, eoq;
Disce mori, dum vita placet. properè omnibus instat
Mors hodierna mihi, tibi crastina forte futura.

MEMORIÆ

D. OTHONIS G. F. ROSEN-
CRANCI.

Othoni Rosencrancio, Georgii Equ. splendidiss. & inter proceres regni Danię eximii, filio: juveni pio, bene morato, docto, ab omni luxuria & fastu alieno: & quod rarum huic ætati est, mortis perpetuò memori. qui præcipuis utriusq; Germaniæ urbibus & Academiis perlustratis, in patriam vix reversus, sub ipsum juventutis florem suorum ex oculis, non memoria, sublatus est. Anno Christi MDLXXII. die VII. Martii. Ætatis suæ XXI.

Cultor Otho à teneris sincerus numinis annis,
Musarum decus, & patris pia cura Georgi,
Hoc sua deposuit Rosencrancius ossa sacello,
Cum tria compleisset vix dum septennia. primis

Ff v

*Dania litterulis hunc imbuit: addidit artes
Et linguas Varnus: Scaldis, Nicer, Isula, Rhenus
Judicium & mores ita formavere, senile
Ut quiddam viridi jam conspiceretur in ævo.
Optatos hinc sperabat sibi patria fructus,
Sperabant Rex & proceres, clariq; parentes.
Verum aliter Domino placuit, qui noluit isti
Tot spinas instare Rosa, & mox leniter ungue
Somnifero avulsam cal: stibus intulit hortis,
Pars ubi sidera nulli evellenda corona est.*

Obdormivit anno c l o I o I I X C I I
mensis Martii die VII. hora VIII.
anno ætatis XXI.

Georg. Rosencrantz & Dorothea Lang
parentes mœstiss. filio desideratiss.
mo, in spem lætiss. resurrectionis,
cum lacrymis PP.

ALIUD BREVIUS.

*Dania dat patriam, Rosencrantia nomen Ottoni
Nobile gens: puerum pietas formavit: in urbes
Teutonia eximias Charites duxere: reversum
Mors rapuit: requiem exuviis hic terra; beata
Lumina dat menti Christus; nova gaudia calum.
Illius exemplo vel in ipso flore juventa
Disce mori. humana summa hæc sapientia vita est.*

INSCRIPTIONES QUÆ IN ARCE
Uraniburgicâ, à Tychone Braheo, in insula Helleponi
Danici, Huena, anno Domini 1576. primùm è funda-
mento inchoatâ, & annis mox subsequenti-
bus integrè extructâ, conspiciuntur.

*Lapis angularis, versus ortum in majori domo à Carolo
Danzæo Regis Galliarum Legato constitutus,
hanc habet inscriptionem.*

Friderico II. in Dania regnante, Carolus Danzæus A-
quitanus R. G. I. D. L. domui huic Philosophiæ, imprimè-
que astrorum contemplationi Regis decreto à nobili vi-
ro Tychone Brahe, Ottonis F. extructæ, votivum hunc
lapideum

lapidem, memoriae & felicitatis auspicii ergo, anno M. D.
LXXVI. VI. Augusti P.

Quod etiam hi versus testantur.

Tempore quo regnum, qui nomine regis, secundus,
Danorum, imperio Rex Fridericus, habet,
Carolus, ad Danos Galli legatio Regis,
Danz. aus, quem orbi terra Aquitana tulit,
Huic domui, Urania & Sophia quam Tycho Brahorum
Clara stirpe satus, Rege iubente, struit.
Hunc lapidem, auspicio felici, ut quae, omne per avum
Augusti id memoret lux modo sexta, locat.

Orientalis autem janua infra Philosophum Astronomicum,
e solido marmore superius extantem, hunc versum
habet Psalmi Davidici.

Caeli narrant DEI gloriam, & opus manuum eius ostendit
firmamentum.

Occidentalis habet eodem modo alium Philosophum terre-
stria scrutantem, infra quem etiam ex Psalmis Davi-
dicis haec reperitur inscriptio:

Domini est terra & plenitudo ejus; orbis terrarum &
omnes ejus incolae.

Frontispicio subterranei Observatorii, extra arcem Ura-
niburgum aureis literis haec sunt insculpta:

NEC FASCES NEC OPES
SOLA ARTIS
SCEPTRA PERENNANT.

Ubi in dicti Observatorii hypocaustum descenditur,
sequentia disticha aureis litteris lapidi Por-
phyrio incisa conspiciuntur.

Urania hac cernens terrestria calitus antra;
Qua nova sub terris techna paratur? ait.
Delapsa ingreditur. cali quid sidera calo?
Rursum ait, en tellus in mea sacra volat.

*Hic terra in gremio quicquid seclufit Olympus
 Panditur, has latebras fidera nulla latent.
 Quorfum opus immenfo calos diftare recessu,
 Cúrve tot abstrufis athera volvo rotis?
 Si penetrant humiles mea celfa theatra cavernæ:
 Ima etiam tellus fi dat in astra viam.*

TYCHO BRAHE F.

*Deinde fupra idem Obferuatorium, poné ingreffum ab alieni
 muri parte, qua meridiem refpicit, lapidi Porphyrio
 aureis literis hac percripta leguntur:*

D. O. M.

Aftronomiam, fcientiarum omnium antiquiffimam
 & præfantiffimam, diu quidem multumq; cultam, non-
 dum tamen folidè conftitutam, aut á mendis vindicatam
 animadvertens, ei inftaurandæ perficiendæque varia ca-
 demq; exacta adinvenit conftituitq; organa, ad omni-
 modas cæleftium corporum obferuationes fufficientia,
 labore, diligentia, impendio incredibile. quæ partim pro-
 xima eandem ob caufam exædificata arce Uraniburg;
 partim hifce cryptis, ad conftantiorẽ & opportuniorẽ
 ufum difpofuit: tibiq; ô inclyta, omni ævo fuffeffura po-
 fteritas, hunc thefaurum rariffimum & preciofiffimum
 commendans, dicans, confecrans, ut in æterni DEI, ad-
 mirandæ cæleftis machinæ opificis gloriam, artisq; divi-
 næ propagationem, ac patriæ honorem perpetuó confer-
 ves, nec verufate, alióve incommodo collabafcere, aut
 aliofum transferri, vel quocunq; modo violari finas. Si
 nihil aliud, authoris faltem univerfi vindicem reverens
 oculum.

*Qui ea cuncta in hac Infula inchoavit & abfolvit, hoc
 monumento pofito, te rogat & obteftatur.*

TYCHO BRAHE O. F.

Have, qui hac legis, facisq; & vale.

*In Observatorii prius nominati hypocausto sequentium Astro-
nomorum esones, & harum unicuique suum distichon
aureis literis subscriptum, inveniuntur.*

TIMOCHARES ALEXANDRINUS.

Anno 300. ante Christum.

*Salvete heroës, vetus ô Timochare salve,
Ætheris ante alios ause subire domos.*

HIPPARCHUS RHODIUS.

Anno 120. ante Christum.

*Tu quoque dimensus solis lunaque recursus
Hipparche, & quotquot sidera Olympus habet.*

CLAUDIUS PTOLEMÆUS ALEXANDRINUS.

Anno 140. post Christum.

*Antiquum superare volens Ptolemea labores,
Orbibus & numeris promptius astra notas.*

ALBATEGNIUS ARRATENSIS.

Anno 880. post Christum.

*Emendare aliquid satis Albategne studebas,
Sidera conatus posthabuere tuos.*

ALPHONSUS REX HISPANIÆ.

Anno 1250. post Christum.

*Quod labor & studium reliquis, tibi contulit aurum
Alphonse, ut tantis annumerere viris.*

NICOLAUS COPERNICUS TORONENSIS.

Anno 1520. post Christum.

*Curriculis tritis diffise Copernice terram
Invitam astriferum flectere cogis iter.*

TYCHO BRAHE DANUS DE KNUD-

STRUP. Anno 1580.

*Quasitis veterum & propriis norma astra subegi,
Quanti id, iudicium posteritatis erit.*

TYCHONIDES.

*Te venerande parens tuaq̄, alta inventa sequutus
Det DEUS, at hereas ipse & inibo vias.*

*In ejusdem hypocausti horologio majori.
Tempora circuitu calum fugientia volvit,
Nec modó prateriens hora redire potest.
Temporibus totus fugitivis clauditur orbis,
Praterit & toto quicquid in orbe viget.
Ergo quid expediet mundi fugitiva figura,
Cur his conformes, qua peritura, sumus?
Est aliud quod nos calum expectatq̄, vocatq̄:
Idq̄, ævo, aspectu, limitibusq̄, caret.
Jova ubi sol ipse est, similatq̄, Ecclesia lunam,
Angelico stellis conveniente choro.
Huc huc tendamus. manet illic patria vera.
Nec mundi immundi nos remoretur amor.*

TYCHO BRAHE O.F.

*Magno Tychonis globo ex orichalco, qui in dimetiente sex pe-
des continet, locumq̄, in Museo ipsius habet, aureis literis,
in ambitu horizontis, hac circumscribuntur:*

Anno á Christo nato M. D. LXXXIII. regnante in
Dania Friderico secundo, hunc cælesti machinæ confor-
mem globum, in quo affixa octavæ sphaeræ sidera cælitus
organis deprehensa, suis quæque locis ad amissim repræ-
sentare; errantiumq̄; stellarum per hæc apparentias per-
vestigare decrevit: Cælo terrigenis, qui rationem eam ca-
piunt, mechanico opere patefacto.

TYCHO BRAHE O.F. sibi & posteris F.F.

ALIA QUÆDAM.

Anno 1590. 20. Martii (quo tempore serenissimus
Rex Scotiæ Tychonem Brahe Uraniburgi invisit) exara-
bat Regiæ suæ majestatis Cancellarius Jo. Metellus, ibi-
dem hoc *μνήμωσιον*.

Regia

*Regia Musarum, decus orbis, & amula Olympi,
Alma domus, dignum nomine numen habes.
Quæ Sophia, aut miri, Babylonia, Gracia, Memphis
Priscæ habuere, habet hic unus, & una domus.*

ITEM.

*Si mirum Alciden calum subiisse ferendo,
Aut puerum raptu detinuisse DEOS:
Uraniam in terras celfo qui eduxit Olympo,
Quantus! & præviois annumerandus erit.*

Circa arma Tychonis.

*Arma, genus, fundi pereunt, durable virtus
Et doctrina decus nobilitatis habent.*

Typographiæ.

*Urania ingenuo & celfo molimine parte
Imprimeris manuum sic ne labore labos?
I, mundiq; diu vasti pete regna, superstes
Successus tribuat conditor Uranicæ.*

In Museo

Non haberi, sed esse.

Sub Baccho.

Stultitia in vinis, fervor in igne furit.

Sub Sole aureo.

Calor & color omnia pandit.

Ad fornacem.

IN MUNDO

CALLET CALLIDUS CALET
IMMUNDO.

Sub pyramide.

Stans viret in solido, ventus strepat, ignis & unda.

Circa speculum opticum.

EXTERIORA PATENT, INTERIORA
LATENT.

Supra januam hypocausti.

DOMI } latere conspici }
          } conspici latere } FORIS.

In Museo dictum Platonis.

Unum est naturæ vinculum, doctrina numerorum,
figurarum, & motuum cælestium.

*Circa annulum adamante acuto conspicuum, juxta quem est
duabus perticis, in modum crucis decussatim manu ferrea in
medio sustentatis, duo vascula dependent, alterum
igne, alterum aqua diffluens.*

NON INIMICA ABOLET VIS ULLA, NEC
UNDA, NEC IGNIS.

Supra tectum in quatuor anni tempora.

VER.

Ver, juvenis tepet, & variis se floribus ornat.

ÆSTAS.

Æstas, vir torret, fruges pratiumq, rescindit.

AUTUMNUS.

Autumnus senior madet, & sibi congregat intro.

HYEMS.

Brumaq, decrepitus friget parcitq, potitis.

In ambitu horologii.

*Me Tycho Brahorum soboles, testarer ut horas,
Imposuit celsis adibus Urania.*

A L I A.

Hoc vallum, & molendinum papyraceum, cum omni-
bus

bus adjunctis artificis, & superius dispositis piscinis, hic
ubi nihil tale antea extitit, instinctu, ordinatione & sum-
ptibus propriis, patriæ, sibi, & posteris,

Tycho Brahe O. F. de Knudstrup F. F.

Incepit anno 1590. complevit 1590.

Symbolum serenissimi R. Scotiæ manu adscriptum.

Anno Dom. 1590. xx. Martii.

Est nobilis ira leonis,

Parcere subjectis, & debellare superbos.

Jacobus Rex.

Symbolum Elisabethæ Reginae sereniss. manu

adscriptum. 1586.

Gott verlesst die seinen nicht.

28. Junii.

In templo Helsingburgensi.

Exuvias abiens tulit huc Kirstina tenellas,

Qua Brahe olim nata Tychonis erat.

Illa quidem modicum mundi fuit incola tempus,

Interea modicis non tamen aucta bonis.

Ingenio sexum superavit, moribus annos,

Eloqui grata dexteritate pares.

Ergo hanc, qua dederat subito natura, recepit.

Consuetis majus ne quid adulta foret.

Vivit at illa tamen: natura obstacula vicit;

Pro modico aeternum tempore tempus habet.

Æthereisq; potita bonis, mortalia temnit,

Per Christum gratis consociata polo.

Obiit peste Anno 1576. Septembris die

xxiiii. Vixit hic in terris saltem

annos duos, menses ii. dies ii. ho-

ras ii.

MORS

Quo citior, dulcior,

Quo ferior, amarior.

Gg

Kirstinæ dulcissimæ filiolæ, præter at-
tem industriæ, & moratæ, pater mor-
rens F. & P.

WESBUII IN SCANDIA.

Claudius hic parvâ requietus clauditur arcâ,
Cui virvo in toto non foret orbe quies.
Hunc natura semel terris monstravit, at illic
Concessit saltem sex superesse dies,
Ut tener & levior mortali labe solutus.
Ad superos nullo pondere tardus eat.
Tempora pro modicis ubi nunc aeterna diebus
Obtinet, & gratis pace potitus orvat.
Claudio dilecto filio unicam septima-
nam in terris non complenti pater
lugens F. & P. Anno 1576.

CRONEBURGICA.
CARMEN FRONTISPICIO ARCIS
CORONEBURGI INCISUM.

Inclutus hanc celsam Fridericus condidit arcem,
Nomine qui simul & sorte secundus erat.
Rex pius & justus, mitis, robustus in armis,
Qui tamen invitatus prætulit arma toga.
Cui Regina toro vixit sociata jugali,
Mechelburgiaca nata Sophia domo.
Qua pariter virtutis amans, studiosa mariti,
Pignora conjugii plena decore dedit.
Ergo ubi pacatos ageret Rex impiger annos,
Structura tanta mole peregit opus.
Munivitq; arcem, velut aspicias, haud quod in ista
Spem sibi tutela præsidiiq; locet:
Nec velut antiqua structor Babylonis, orvando
Jactet ut humanâ roborâ facta manu.
Iste luit pœnas fastus, dum septimus annus
Cerneret amentem per similemq; feris.